

การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

Grounded Theory Study

โดย

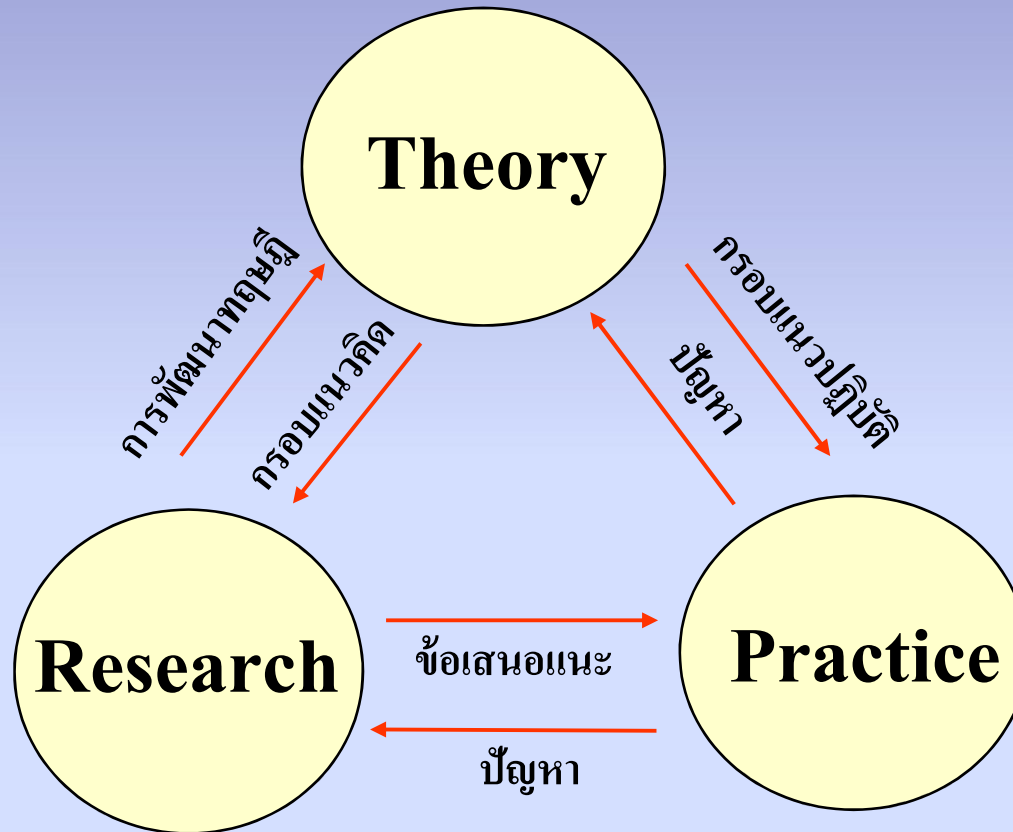
ผศ.ดร.กัญญา โพธิ์วัฒน์

Theory: ทฤษฎีคืออะไร ?

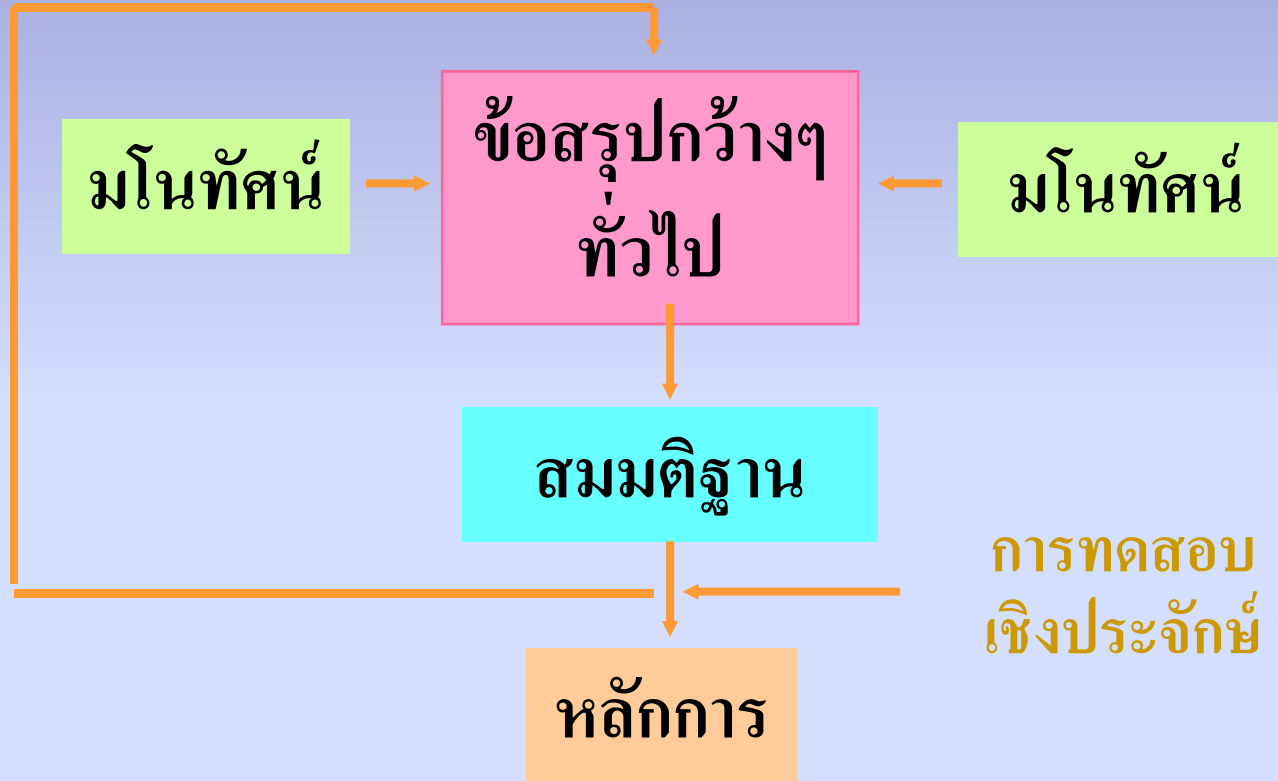
**A Grounded Theory: ทฤษฎีฐานราก
คืออะไร ?**

**A Grounded Theory Methodology:
วิธีวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก ทำ
อย่างไร ?**

ความสัมพันธ์ระหว่าง ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติการ

ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา

ทฤษฎีคืออะไร ?

ทฤษฎีเป็นข้อความที่อธิบายปรากฏการณ์บางอย่าง
อย่างเป็นระบบ (Lunenburg & Ornstein, 2000)

ทฤษฎีเป็นการจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบของแนวคิด
(concepts) และหลักการ (principles) ให้มีความเชื่อมโยง
ซึ่งกันและกัน (Koontz et al., 1988)

ทฤษฎีเป็นชุดของมโนทัศน์ (constructs) และ
ประพจน์ (propositions) ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
ในการแสดงภาพปรากฏการณ์ต่างๆ อย่างมีระบบ โดยการ
ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ (Kerlinger, 1986)

ตัวอย่างข้อความที่อธิบายปรากฏการณ์

Galileo describes his method for making discoveries :

The method is this: direct the telescope upon the sun as if you were going to observe that body. Having focused and steadied it, expose a flat white sheet of paper about a foot from the concave lens; upon this will fall a circular image of the sun's disk, with all the spots that are on it arranged and disposed with exactly the same symmetry as in the sun. The more the paper is moved away from the tube, the larger this image will become and the better the spots will be depicted.(quoted in Drake, 1957, p.115)

ทฤษฎีฐานรากคืออะไร ?

“Grounded Theory”

means theory that was derived from data, systematically gathered and analyzed through the research process.

(Strauss and Corbin)

“ทฤษฎีฐานราก”

คือ ทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นทฤษฎีที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ถูกสร้างขึ้นมาจากข้อมูล ที่เป็นไปตามปรากฏการณ์จริงมากที่สุด

“Grounded Theory”

In this method, data collection, analysis, and eventual theory stand in close relationship to one another.

A researcher does not begin a project with a preconceived theory in mind (unless the purpose is to elaborate and extend existing theory).

(Strauss and Corbin)

ทฤษฎีฐานรากเป็นทฤษฎีที่มีคุณลักษณะเฉพาะ คือ เป็นทฤษฎีที่ถูกสร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่เป็นไปตามปรากฏการณ์จริงมากที่สุด สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างตรงประเด็น และสอดคล้องกับสถานการณ์จริง สามารถใช้คาดการณ์การเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์ในเรื่องเดียวกันได้

ทฤษฎีฐานรากที่ได้จากการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม ถูกค้นพบ พัฒนา และได้รับการตรวจสอบ (verify) โดยการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้นๆ อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยจะต้องมีความไว (theoretical sensitivity) ต่อการที่จะคิดและศึกษาข้อมูลในลักษณะที่จะนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์และทฤษฎีในทุกขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่การเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) การสร้างมโนทัศน์เชิงทฤษฎี (theoretical coding) รวมทั้งการหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี (theoretical generating)

A Grounded Theory Methodology: วิธีวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก ทำ อย่างไร ?

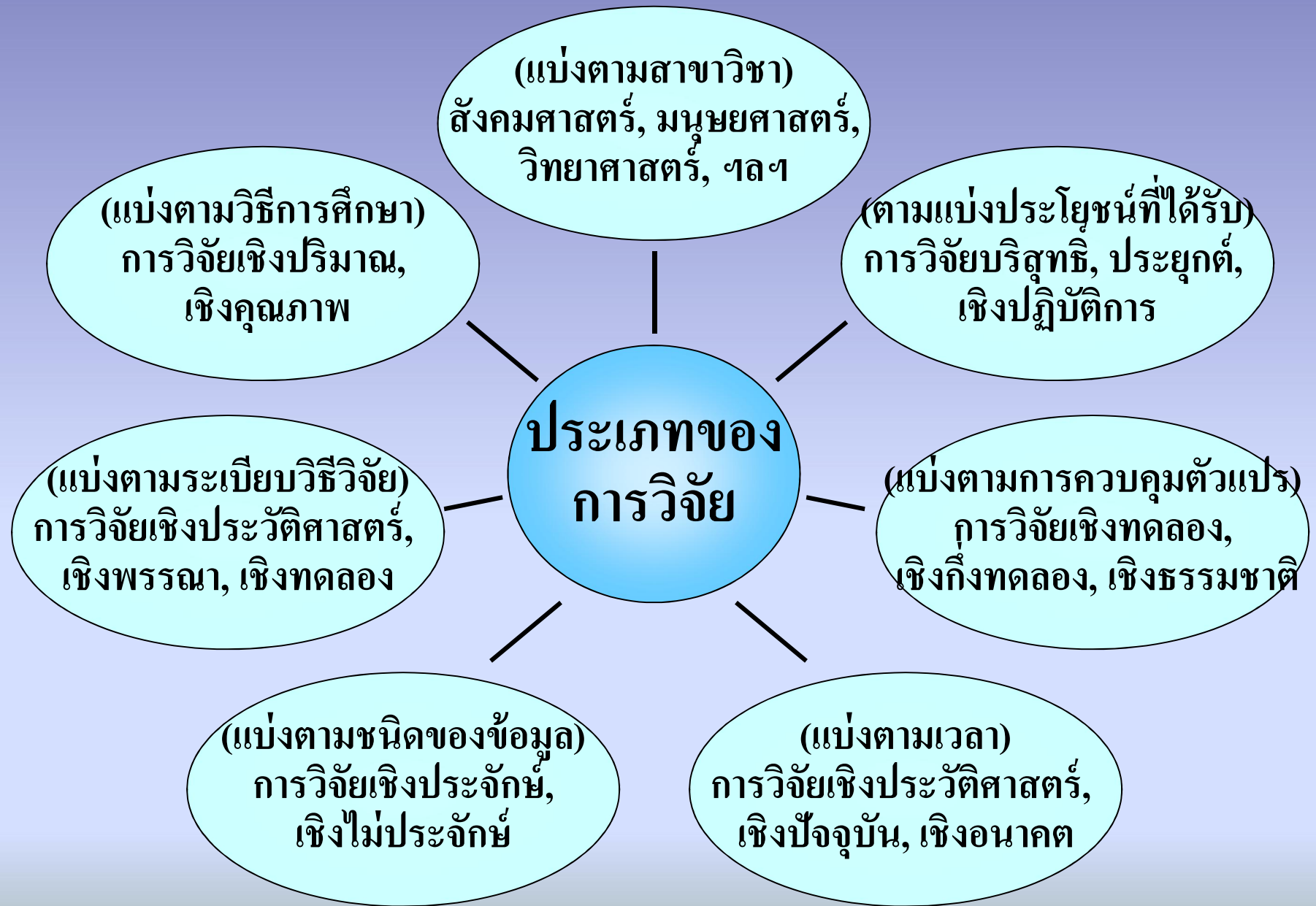
วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

ขั้นตอนการวิจัย

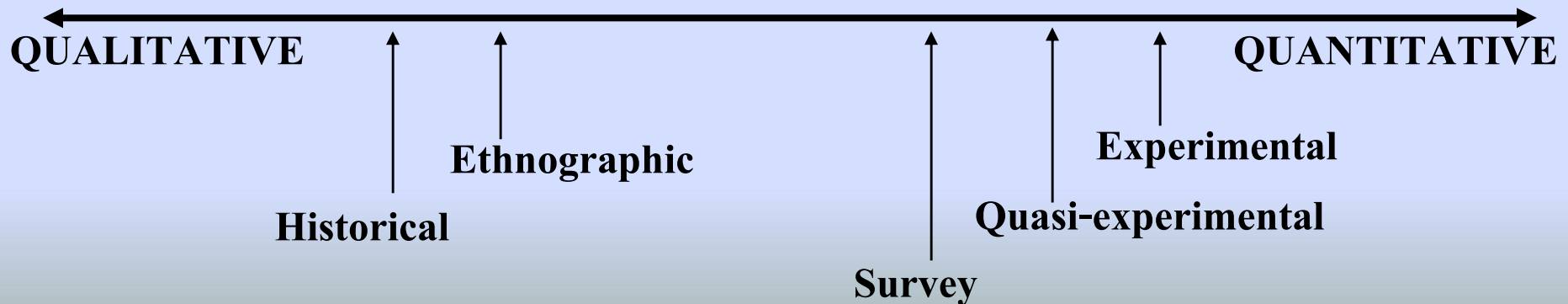
เกณฑ์การประเมิน

คุณลักษณะของนักวิจัยสร้างทฤษฎีฐานราก

Characteristics of the Qualitative - Quantitative Research Continuum in Education (Wiersma, 1995)

Inductive inquiry	←-----→	Deductive inquiry
Understanding social phenomena	←-----→	Relationships, Effects, Causes
Atheoretical or Grounded Theory	←-----→	Theory-Based
Holistic inquiry	←-----→	Focused on individual variables
Context-Specific	←-----→	Context-Free (Generalizations)
Observer-Participant	←-----→	Detached role of researcher
Narrative description	←-----→	Statistical analysis

การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) (ความหมาย)

คือ การแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคม จากสภาพแวดล้อม ตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหา ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น

วิธีการนี้จะสนใจข้อมูลด้านความรู้ลึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคล นอกเหนือไปจากข้อมูลเชิง ปริมาณ มักใช้เวลานานในการศึกษาติดตามระยะยาว ใช้การ สังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็น วิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย(สุภางค์ จันทวานิช, 2543)

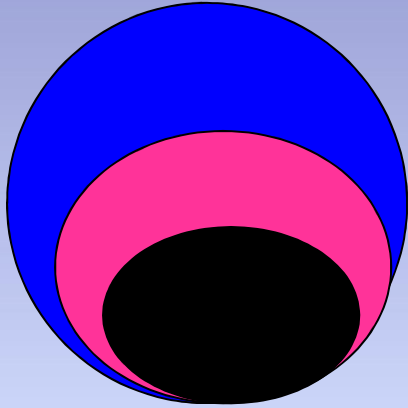
การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) (ลักษณะสำคัญ)

1. เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม โดยการมองจากหลายแง่มุม
2. เป็นการศึกษาติดตามระยะยาวและเจาะลึก
3. ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ
4. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย
5. ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย
6. เน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิด จิตใจ ความหมาย

การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) (รูปภาพที่ควรใช้)

1. เมื่อต้องการสร้างสมมติฐานหรือทฤษฎีใหม่ๆ
2. เมื่อต้องการศึกษากระบวนการของปรากฏการณ์สังคม
3. เมื่อต้องการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในระดับลึกซึ้ง
4. เมื่อทำวิจัยในสังคมที่มีผู้ไม่รู้หนังสือและผู้มีการศึกษาน้อย
5. เมื่อต้องการทำวิจัยในเรื่องที่มีลักษณะเป็นนามธรรม
6. เมื่อต้องการข้อมูลระดับลึกมาประกอบการตัดสินใจในการวางแผนปฏิบัติงาน
7. เมื่อทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Qualitative Research Designs (Leedy & Ormrod, 2001)

Case study

Ethnography

Phenomenonological study

Grounded theory study

Content analysis

Historical study

Case Study

Purpose: to understand one person or situation (or perhaps a very small number) in great depth

Focus: one case or a few cases within its/their natural setting

Methods of data collection: observations, interviews, appropriate written documents and/or audiovisual material

Methods of data analysis: Categorization and interpretation of data in term of common themes, Synthesis into an overall portrait of the case(s)

Ethnography

Purpose: To understand how behaviors reflect the culture of a group

Focus: A specific field site in which a group of people share a common culture

Methods of data collection: participant observation, structured or unstructured interviews with “informants”

Methods of data analysis: focus on significant events

Phenomenological Study

Purpose: To understand an experience from the participants' point of view

Focus: A particular phenomenon as it is typically lived and perceived by human beings

Methods of data collection: In-depth unstructured interviews, Purposeful sampling of 5-25 individuals

Methods of data analysis: search for “meaning units” that reflect various aspects of the experience, Integration of the meaning units into a typical” experience

Grounded Theory Study

Purpose: To derive a theory from data collected in a natural setting

Focus: Human actions and interactions, and how they results from and influence one another

Methods of data collection: Interviews, Any other relevant data sources

Methods of data analysis: Prescribed and systematic method of coding the data into categories and identifying interrelationships, Continual interweaving of data collection and data analysis, Construction of a theory from the categories and interrelationships

Content Analysis

Purpose: To identify the specific characteristics of a body of material

Focus: Any verbal, visual, or behavioral form of communication

Methods of data collection: Identification and possible sampling of the specific material to be analyzed, Coding of the material in term of predetermined and precisely defined characteristics

Methods of data analysis: Tabulation of the frequency of each characteristic, Descriptive or inferential statistical analyses as needed to answer the research question

พื้นฐานทางปรัชญาของการวิจัย

“ปรากฏการณ์นิยม” (Phenomenology) มีสาระสำคัญว่า สังคมมนุษย์นั้นมีลักษณะเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) ปรากฏการณ์ทางสังคมมีสภาพที่แตกต่างกันไปตามการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคมและแต่ละกาลเวลา ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องไปตามกฎธรรมชาติดังที่สำนักคิดสำนักปฏิฐานนิยมยึดถือ แนวคิดทางปรัชญาสำนักนี้เป็นพื้นฐานของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในแง่ปฏิบัติการวิจัย นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงไม่มุ่งที่จะพิสูจน์กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีที่มีอยู่ก่อน และไม่นิยมที่จะสร้างสมมติฐานเพื่อตีกรอบของการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อตอบปัญหาในหัวข้อวิจัยที่ตั้งไว้ นักวิจัยพร้อมที่จะยืดหยุ่นตามลักษณะของหลักฐานข้อเท็จจริง (ข้อมูล) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของสิ่งที่กำหนดนับกันเป็นปริมาณหรือในรูปของแนวคิด กระบวนการ ค่านิยม หรืออื่นใดที่ไม่สามารถแจงนับได้ก็ตาม (ชาย โพธิ์สิตา, 2545)

Grounded Theory Research Methodology

**The Grounded Theory Methodology originally
was developed by two sociologists,
Barney Glaser and Anslem Strauss.**

**from the
Columbia University**

**from the
University of Chicago**

ความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

การจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ จำเป็นจะต้องเข้าใจให้ถึงกระบวนการที่บุคคลได้สร้างความหมายให้กับสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็น บุคคล วัตถุ เหตุการณ์ ฯลฯ เพราะความคิดและการกระทำของบุคคลมีพื้นฐานสำคัญอยู่ที่ความหมายที่ตนเองมีต่อสิ่งต่างๆ วิธีวิทยาที่เน้นที่การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมโดยยึดหลักของการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ

วิธีการอุปมาน (Inductive approach)

วิธีการแสวงหาความรู้แบบอุปมาน มีลักษณะเป็นการมองจากส่วนที่กว้าง คือข้อเท็จจริงทางสังคม เพื่อหาข้อสรุปที่เจาะจงในเรื่องนั้นๆ

ผู้แสวงหาความรู้จะเริ่มต้นจากข้อเท็จจริง (ข้อมูล) ตามที่มีอยู่เป็นอยู่ก่อน ต่อเมื่อรวบรวมข้อเท็จจริงจนเพียงพอและวิเคราะห์เหตุผลแล้ว จึงประมวลเป็นข้อสรุป ข้อสมมติฐาน หรือทฤษฎี ที่สามารถใช้ได้ครอบคลุมทั่วไป (generalized conclusion)

การศึกษาโดยใช้ทฤษฎีฐานราก

ทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) เป็นวิธีวิทยาที่ Strauss & Glaser ยืนยันว่า เมื่อศึกษาวิจัยตามกระบวนการขั้นตอนอย่างดีแล้ว จะได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่ทฤษฎีต่อไปได้

วิธีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานรากเน้นที่การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม โดยยึดหลักของการทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ทักษะ รวมทั้งคำอธิบายพฤติกรรมต่างๆ จากโลกหรือมุมมองของคนในสังคมนั้นเอง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาสร้างมโนทัศน์ หากความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของปรากฏการณ์

Characteristics of a Grounded Theorist

- 1. The ability to step back and critically analyze situations**
- 2. The ability to recognize the tendency toward bias**
- 3. The ability to think abstractly**
- 4. The ability to be flexible and open to helpful criticism**
- 5. Sensitivity to the words and actions of respondents**
- 6. A sense of absorption and devotion to the work process**

ขั้นตอนการวิจัย

1. กำหนดวิจัยที่ชัดเจน

2. ออกแบบการวิจัย

3. เตรียมเครื่องมือวิจัย

4. เตรียมตัวทำงานภาคสนาม

5. เก็บรวบรวมข้อมูล

6. ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

7. เขียนรายงาน

1. คำถามวิจัย: Source of Research Problem

1) The suggested or assigned research problems.

- * To ask for suggestions from a professor doing research in an area of interest
- * To follow up on a professional or collegial remark
- * Whether or not funds are variable for research on certain topics

2) The technical and nontechnical literature

3) Personal and professional experience

4) The researcher itself

1. คำถามวิจัย: Research Question

1) To fit the method

2) Dictate the method

3) Helps to narrow the problem down to a workable size

4) Provide the reflexivity and freedom to explore a phenomenon in depth

2. การออกแบบการวิจัย

การเลือกพื้นที่ศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลัก แหล่งข้อมูลอื่นๆ

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะเวลาในการศึกษา

พื้นที่ในการศึกษา

การเลือกพื้นที่ศึกษา อาศัยการเลือกเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ เป็นพื้นที่ที่สอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ ของ การวิจัย ปัญหาวิจัย และกรอบแนวคิด ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่มีการกำหนดลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ล่วงหน้า

เมื่อสัมภาษณ์ระดับลึกผู้ให้ข้อมูลหลักรายแรกแล้ว ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลทันทีเพื่อสร้างมโนทัศน์ (concept) และจัดหมวดหมู่ (categorize) มโนทัศน์ต่างๆ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อสัมภาษณ์เป็นรายต่อไป โดยเชื่อว่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างไปจากมิติ (dimension) และคุณสมบัติ (properties) ของกลุ่มมโนทัศน์ที่พบจากการสัมภาษณ์ระดับลึกที่ผ่านมา ผู้วิจัยจะดำเนินการต่อไปจนเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยมั่นใจว่าแบบแผนต่างๆ ของกลุ่มมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นนั้นซ้ำๆ กัน จนเป็นแบบแผนที่แน่นอน แม้เมื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักรายอื่นๆ ต่อไปก็ไม่ได้ข้อมูลใหม่เพิ่มเติมอีก (theoretical saturation) จึงหยุดการศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์

3. การเตรียมเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย :

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบบันทึกการสังเกต

แบบวิเคราะห์เอกสาร

การเตรียมเครื่องมือวิจัย :

ศึกษาทำความเข้าใจความรู้ที่เกี่ยวข้อง

สร้างและตรวจสอบคุณภาพ

สร้างและทดลองใช้

สร้างและทดลองใช้

ฯลฯ

4. การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม

1. การเลือกสนาม

- การเลือกที่พัก
- การใช้เวลาในสนาม
- การเตรียมตัวเข้าสนาม
- การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. การสร้างความสัมพันธ์

(Rapport)

- Snow ball sampling technique

2. การแนะนำตัว

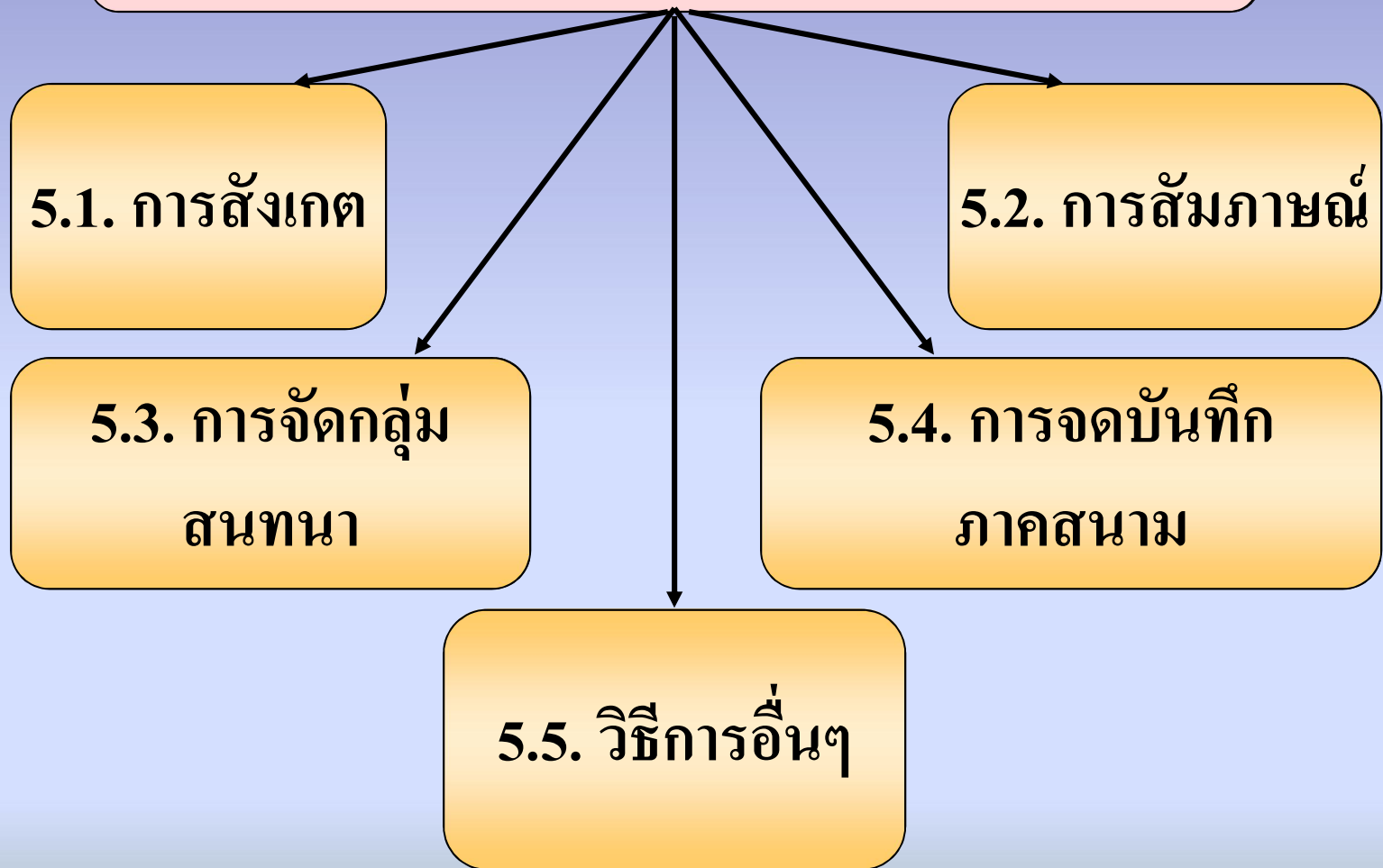
กำหนดสถานภาพและบทบาท
ของนักวิจัย

- Covert role (ไม่บอกว่าเป็นใคร)
- Overt role (บอกว่าเป็นใคร)

4. การเริ่มทำงาน

- การทำแผนที่(กายภาพ, ประชากร, สังคม, เวลา)
- การเลือกตัวอย่าง(เวลา, สถานที่, คน, เหตุการณ์)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การสังเกต

การสังเกต หมายถึง การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่ และกำหนดไว้อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของ สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น

การสังเกต เป็นวิธีการเบื้องต้นในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคล โดยอาศัยประสาทสัมผัส(Sensation)ของ ผู้สังเกตโดยตรง

จุดเด่นสำคัญของการสังเกตก็คือ ทำให้รู้พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็น ธรรมชาติ เป็นข้อมูลโดยตรงตามสภาพความเป็นจริง จัดเป็นข้อมูล แบบปฐมภูมิ (สุภางค์ จันทวานิช, 2543)

5.1 การสังเกต

ประเภทของการสังเกต

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม หรือการสังเกตภาคสนาม หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (Participant/Field/Qualitative observation) คือ การสังเกตชนิดที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการร่วมกระทำกิจกรรมด้วยกันและพยายามให้คนในชุมชนนั้นยอมรับว่า ผู้สังเกตมีสถานภาพบทบาทเช่นเดียวกับตน

ระเบียบวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นคือ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก

5.1 การสังเกต

ประเภทของการสังเกต

- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม หรือการสังเกตโดยตรง(Non-Participant observation) หรือ Unobstrusive method เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยจะเฝ้าสังเกตอยู่วงนอก กระทำตนเป็นบุคคลภายนอกโดยไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่ ไม่เข้าไปร่วมในชีวิตหรือกิจกรรมของกลุ่ม แต่ไม่ได้หมายถึงการเข้าไปอยู่ในบริเวณสถานที่นั้นด้วย

5.1 การสังเกต

สิ่งที่ต้องสังเกต

- (1) การกระทำ (Acts)
- (2) แบบแผนการกระทำ (Activities)
- (3) ความหมาย (Meanings)
- (4) ความสัมพันธ์ (Relationship)
- (5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (Participation)
- (6) สภาพสังคม (Setting)

ั

5.1 การสังเกต

บทบาทของผู้สังเกต

- (1) ผู้เข้าร่วมโดยสมบูรณ์ (Complete participant)
- (2) ผู้เข้าร่วมในฐานะนักสังเกต (Participant-as-observer)
- (3) นักสังเกตในฐานะผู้เข้าร่วม (Observer-as participant)
- (4) นักสังเกตโดยสมบูรณ์ (Complete observer)

ั

5.2 การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าใช้กันโดยทั่วไปในแขนงวิชาทางสังคมศาสตร์ เป็นรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบ ภายใต้กฎเกณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก จึงใช้ได้ทั่วไปโดยไม่จำกัดว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีระดับการศึกษาสูงต่ำเพียงใด

ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์คือ มีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามคำถามเพิ่มเติมติดต่อกันเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ ทั้งยังสามารถเปลี่ยนสถานการณ์หรือหาทางวกกลับเมื่อผู้พูดตอบไม่ตรงคำถาม (สุภางค์ จันทวานิช, 2543)

5.2 การสัมภาษณ์

ประเภทของการสัมภาษณ์

- การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสอบถาม และเป็นวิธีที่ใช้ได้ค่อนข้างง่ายสำหรับนักสัมภาษณ์ เพราะคำถามต่างๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นไว้ประกอบกับการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว ลักษณะการสัมภาษณ์จึงเป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกัน

5.2 การสัมภาษณ์

ประเภทของการสัมภาษณ์

- การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ(Informal interview) เป็นวิธีการที่ใช้ในการวิจัยซึ่งต้องการข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับ วัฒนธรรมของกลุ่มชน และข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ยังไม่มีผู้รวบรวมมาก่อน ในการสัมภาษณ์แบบนี้ ตัวผู้วิจัยหรือผู้วิเคราะห์ข้อมูลมักจะเป็นผู้สัมภาษณ์เอง จึงรู้ว่าต้องการข้อมูลแบบใดเพื่อวัตถุประสงค์ใด จึงตั้งคำถามในขณะที่สัมภาษณ์ได้ โดยอาจจะเตรียมแนวคำถามกว้างๆมาล่วงหน้า อาจแบ่งออกได้เป็น 4 แบบ คือ การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ การสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ(Focus interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(Indepth interview) การตะล่อมกล่อมเกลา(Probe) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview)

5.3 การจัดกลุ่มสนทนา

วิธีการสนทนาดังกล่าวมีอยู่ 2 วิธีคือ

- การสัมภาษณ์แบบเจาะจง(Focused interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ระดับลึก หากแต่ผู้วิจัยจะซักถามเจาะจงเฉพาะเรื่อง
- การสนทนาดังกล่าวแบบธรรมชาติ(Group discussion) เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้ทั่วไปในงานสนาม โดยไม่เจาะจงเรื่องสถานที่ เป็นการสนทนาที่ไม่มีโครงสร้างทั้งในแง่ของประเด็นในการสนทนา และในแง่ของผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา

การจัดกลุ่มสนทนา(Focus group session) เป็นการเอาทั้งสองวิธีมารวมกันคือการสนทนาเป็นกลุ่มและมีประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงในการสนทนาแต่ครั้ง

วิธีการศึกษาทั้ง 3 วิธี เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนถึง 10 หรือ 12 คน โดยมีข้อสมมติฐานเหมือนกันว่าเราจะรู้ถึงปฏิกิริยาโต้ตอบของคนได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการกระตุ้นให้คนหันมาสนใจในสิ่งเดียวกัน และมาแสดงความคิดเห็นร่วมกันซึ่งอยู่ในลักษณะการเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม(Group dynamics) และผู้วิจัยก็จะสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มที่ศึกษา (ภาณี วงษ์เอก, 2545)

5.3 การจัดกลุ่มสนทนา

การจัดกลุ่มสนทนา(Focus group session) เป็นการนั่งสนทนากันระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ตามปกติประมาณ 6-12 คน แต่ในบางกรณีอาจมีข้อยกเว้นให้มีได้ประมาณ 4-5 คนและอาจเรียกว่าการจัดกลุ่มสนทนาดูมเล็ก ในระหว่างการสนทนากันของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น จะมีผู้ดำเนินการสนทนา(Moderator)เป็นผู้คอยจุดประเด็นการสนทนา เพื่อเป็นการชักจูงใจให้บุคคลกลุ่มนี้ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางในการสนทนาให้ได้กว้างขวางลึกซึ้ง และละเอียดที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การสนทนามีลักษณะเปิดกว้างที่จะให้ผู้เข้าร่วมสนทนา (discussant) แต่ละคนวิพากษ์วิจารณ์หรือมีข้อสงสัยถามผู้เข้าร่วมสนทนาคนอื่นๆ หรือตอบข้อวิพากษ์นั้นๆ ได้ รวมทั้งตัวผู้ดำเนินการสนทนาด้วย การที่ผู้ร่วมสนทนามีปฏิกริยาโต้ตอบกันในระหว่างการสนทนานั้น จะเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการสนทนาในระดับลึกยิ่งขึ้นในแต่ละประเด็น (ภาณี วงษ์เอก, 2545)

5.4 การจดบันทึกภาคสนาม

การจดบันทึกภาคสนาม (Fieldnotes)

บันทึกภาคสนาม คือ การบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การจดบันทึกเป็นวิธีการสำคัญในการเก็บข้อมูลเพื่อทำให้การวิจัยนั้น สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจดบันทึกจึงทำเพื่อ ป้องกันการลืม ช่วยตั้งสมมติฐานชั่วคราวในการ วิเคราะห์ข้อมูลในสนาม ช่วยเรียบเรียงความคิดในการวางแผนงานต่อไป ช่วยสรุปข้อมูลเป็นระยะๆ (สุภางค์ จันทวานิช, 2543)

ิ

5.4 การจดบันทึกภาคสนาม

รูปแบบของบันทึก

ส่วนที่หนึ่ง เป็นการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็นได้ตามความเป็นจริง (Observation note) บรรยายอย่างละเอียดถึงสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูดของบุคคล สรุปรวมว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำไม ดังนั้นข้อมูลในส่วนนี้จะไม่มีการตีความ

ส่วนที่สอง เป็นส่วนที่ตีความเบื้องต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของผู้วิจัยประกอบ(Theoretical note หรือ TN) แสดงความคิดเห็น เน้นความหมายให้ชัดเจนและสร้างสมมติฐานชั่วคราว บางครั้งต้องใช้ข้อมูลในส่วนที่หนึ่งหลายๆเรื่อง สรุปเป็นส่วนที่สองได้

ส่วนที่สาม เป็นการกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย(Methodological note หรือ MN) ผู้สังเกตจะบันทึกถึงวิธีการที่ตนได้ใช้ความสำเร็จหรือความบกพร่อง ในการสังเกตความรู้สึกร่วมตัวของผู้สังเกต ปฏิบัติการของผู้ถูกสังเกต ตลอดจนข้อมูลที่ตกหล่นขาดไป บันทึกส่วนนี้เป็นส่วนที่ช่วยเตือนความจำ และช่วยประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้มา

5.5 วิธีการอื่นๆ

นอกเหนือจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว นักวิจัยอาจใช้วิธีการอื่นๆ ได้เช่นเดียวกับที่ใช้ในการวิจัยโดยทั่วไป เช่น อาจใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบทดสอบ สอดแทรกแต่ความเหมาะสมต่อสภาพการณ์และต่อการตอบปัญหาของการวิจัย อย่างไรก็ตาม มีเทคนิคการรวบรวมข้อมูลอีกบางชนิดที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การใช้ข้อมูลเอกสาร นอกเหนือไปจากข้อมูลที่ต้องเก็บรวบรวมในสนามโดยตรง ข้อมูลเหล่านี้ ได้แก่ เอกสาร สถิติ ตัวเลข และข้อมูลหลักฐานต่างที่มีอยู่ตามปกติในสังคม อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ ข้อมูลเกี่ยวกับร่องรอยตามปกติธรรมดา ข้อมูลสถิติและบันทึกต่างๆ และข้อมูลที่อาจสังเกตเห็นได้ง่าย

6. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การตรวจสอบข้อมูล

นักวิจัยจะทำอะไรกับข้อมูลที่ได้มา ในขั้นแรกจะต้องตรวจสอบก่อนว่าข้อมูลที่ได้มาเพียงพอหรือยัง ข้อมูลนั้นตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ ถ้าได้ข้อมูลไม่ตรงกัน-จะต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร การตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพคือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(Triangulation) ซึ่งมีวิธีการแบ่งออกเป็น

- การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล(Data triangulation)
- การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย(Investigator triangulation)
- การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี(Theory triangulation)
- การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล
(Methodological triangulation)

6. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญและยากในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากการศึกษารูปแบบหรือข้อมูลจำนวนหนึ่ง มักไม่ใช้สถิติช่วยในการวิเคราะห์ หรือถ้าใช้สถิติก็ไม่ได้ถือว่าวิธีการทางสถิติเป็นวิธีวิเคราะห์หลัก แต่จะถือเป็นข้อมูลเสริม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการวิจัย ผู้วิเคราะห์ข้อมูลควรมีความรอบรู้ในเรื่องแนวคิดทฤษฎีอย่างกว้างขวาง มีความเป็นสหวิทยาการอยู่ในตัวเอง สามารถสร้างข้อสรุปเป็นกรอบแนวคิด และเปลี่ยนแปลงแนวทางที่จะตีความหมายข้อมูลได้หลายๆแบบ

6. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล(ต่อ)

เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นสองส่วน

ส่วนแรก คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งส่วนใหญ่แล้วข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย(Descriptive)ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ แล้วจดบันทึกไว้

ส่วนที่สอง คือ การวิเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเช่นกัน แต่กระทำโดยการพยายามจะทำข้อมูลนั้นให้เป็นจำนวนที่นับได้ และมักกระทำกับข้อมูลเอกสารในการวิจัยเอกสาร

เปิดรหัส
(open coding)

การประมวลผลและ
การวิเคราะห์ข้อมูล

จัดหมวดหมู่ของข้อมูล (category data)
ตามคุณสมบัติ (properties) ของมโนทัศน์
(concept) ของแต่ละกลุ่ม

หาแก่นของรหัส
(axial coding)

การประมวลผลและ
การวิเคราะห์ข้อมูล

สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเภทข้อมูลใหญ่และย่อย
โดยเน้นที่เงื่อนไขที่มีบริบทที่เกี่ยวข้อง

แยกข้อมูลที่มีความสามารถใช้อธิบายเกี่ยวกับทีมผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษาออกจากข้อมูลที่ไม่มีความหมายและไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เลือกรหัส (selective coding)

การประมวลผลและ การวิเคราะห์ข้อมูล

เอาประเภทและความสัมพันธ์รวมกันเพื่อสร้าง “บท” ซึ่งจะอธิบายว่า “อะไรจะเกิดขึ้น” ในปรากฏการณ์ที่ศึกษา

นำข้อมูลทั้งหมดที่จัดหมวดหมู่แล้วมาแปลความหมายข้อมูล (interpreting data) แล้วเขียนคำอธิบายเกี่ยวกับ เงื่อนไข บริบท ความสัมพันธ์ และกระบวนการของปรากฏการณ์ โดยอาศัยความไวทางทฤษฎี (theoretical sensitivity) จากประสบการณ์ในการศึกษา แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

พัฒนาทฤษฎี

(development of a theory)

การประมวลผลและ
การวิเคราะห์ข้อมูล

สร้างทฤษฎีเชิงมโนทัศน์ (theoretical coding) เพื่อ
เชื่อมโยงข้อมูลกับแนวคิด ทฤษฎี โดยอาศัยการตีความ
(interpretation) แล้วกำหนด (construct) ข้อเสนอ
(proposition) ที่จะบอกลักษณะของปรากฏการณ์ และ
อธิบายว่าเงื่อนไขหนึ่งๆ นำไปสู่การกระทำหนึ่งๆ ได้อย่างไร
และการกระทำนั้นนำไปสู่การกระทำอื่นได้อย่างไร

7. การเขียนรายงาน

การเขียนรายงาน คือ การเสนอผลงานที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย ว่า ได้ค้นพบความจริงหรือได้ความรู้ใหม่ๆประการใดบ้าง

การเขียนรายงานการวิจัย แตกต่างไปจากการเขียนเรียงความหรือบทความอื่นทั่วไป เพราะการเขียนเรียงความหรือบทความเป็นการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือสร้างจินตนาการไปในลักษณะต่างๆกัน แต่การเขียนรายงานการวิจัยนั้นจะต้องรายงานไปตามความเป็นจริงและตามข้อมูลที่ได้รับ และได้วิเคราะห์แปลความหมายออกมาด้วยความซื่อสัตย์และปราศจากอคติ(Bias) ผู้เขียนไม่มีสิทธิ์ที่จะตัดทิ้งหรือเพิ่มเติมความคิดเห็นของตนลงไปในเนื้อข้อมูลแต่อย่างใด

7. การเขียนรายงาน

องค์ประกอบของการเขียนรายงาน

อาจแบ่งรายงานออกได้เป็น 4 ส่วน คือ

1. ภาคความนำ
2. ภาคเนื้อเรื่อง
3. ภาคสรุป
4. บรรณานุกรมและภาคผนวก

ตัวอย่างงานวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษา :
การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

**A Transformational Leadership Team in a Primary School :
A Grounded Theory Study**

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรประถม,มัธยม
2521 (ปรับปรุง 2533)

หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน 2544

ทฤษฎีการบริหาร
การศึกษา

ร.ร. ออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา
ร.ร. จัดทำสาระของหลักสูตร
ร.ร. จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม

คณะกรรมการ
/ ทีม

โดยผู้บริหาร ครู
คณะกรรมการสถานศึกษา
ผู้ปกครอง ชุมชน และ
ผู้เกี่ยวข้อง

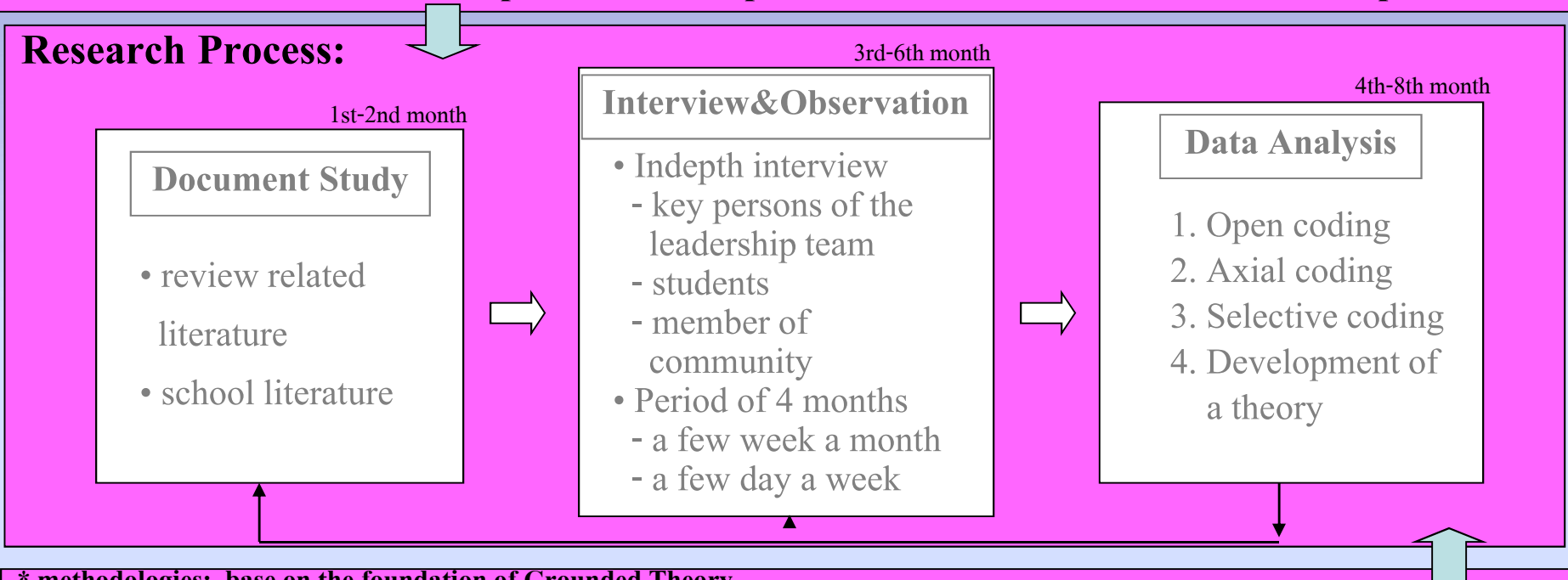
ทีมผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง

Research Question and Sub Questions:

What are the role, task, and works of a leadership team in transforming a primary school ?

1. How do the leadership teams define their work ?
2. How does the leadership team function in the school ?
3. How do the transformational practices develop, and what factors influence their development ?

Research Process:

* methodologies: base on the foundation of Grounded Theory

* data collecting: interview key persons, observations, and documents study

* data analysis: *open coding, axial coding, selective coding, and development of a theory*, using Atlas Ti .

* validity and reliability: triangulation, data saturation, and extensive member checking.

* criteria for judging the applicability of theory : fit, understanding, generality, and control.

คำถามการวิจัย

1. “ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง” จากมุมมองของคนในปรากฏการณ์มีลักษณะอย่างไร
2. เงื่อนไขและกระบวนการเกิดกลายเป็นทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงคืออะไร
3. มีการสืบทอดความเป็นทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ยังคงดำรงอยู่อย่างไร
4. ผลที่ติดตามมาจากทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงคืออะไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากการศึกษาปรากฏการณ์ของทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษา โดยทำความเข้าใจถึง ลักษณะของทีม เงื่อนไขและกระบวนการเกิดขึ้นของทีม การดำรงอยู่ของทีม ตลอดจนผลที่ติดตามมาจากทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหา

มุ่งศึกษาทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษา

พื้นที่

โรงเรียนที่นำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

ระยะเวลา

ปีการศึกษา 2546 ถึง ปีการศึกษา 2547

กรอบความคิดการวิจัย

ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง (A Transformational Leadership Team)

วรรณกรรม
และงานวิจัย

ลักษณะ
ของทีม

เงื่อนไข
การเกิดทีม

กระบวนการ
การเกิดทีม

การดำรงอยู่
ของทีม

ผลที่เกิด
ตามมา

ผล
การ
วิจัย

สรุป
ข้อเสนอ
เชิง
ทฤษฎี

- ทฤษฎีพฤติกรรมองค์การ
- กลุ่ม / ทีม
- ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- การบริหารแบบฐานโรงเรียน

- ปัจจัยภายนอก (นโยบาย)
- ปัจจัยภายใน (การบริหาร, การจูงใจ)
- สภาพแวดล้อม

- โครงสร้าง (ทางการ, ไม่เป็นทางการ)
- ทฤษฎีผู้นำ
- แบบการบริหาร

- ทฤษฎีบทบาทผู้นำ / ผู้ตาม
- พฤติกรรมการทำงาน
- ทีมบริหารตนเอง

- พฤติกรรมนักเรียน
- การเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้อง
- ความพึงพอใจ
- การขยายผล

ทฤษฎีที่
เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก
(Grounded Theory Method)

พื้นที่ในการศึกษา (Field)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

การเก็บข้อมูล (Data Collecting)

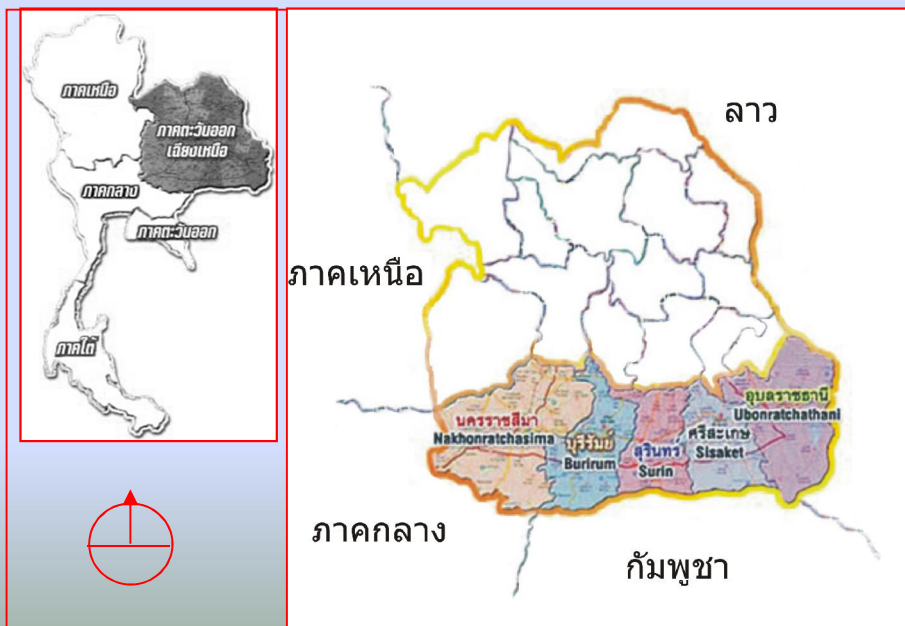
การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล
(The Findings Collecting and Data Analysis)

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ในการศึกษา

การเลือกพื้นที่ศึกษา อาศัยการเลือกเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ เป็นพื้นที่ที่สอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ปัญหาวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย

โรงเรียนบ้านนางามเป็นโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่ง อยู่ใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็น
โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีการทำงานเป็นทีมในการ
สร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

ผู้บริหาร(3) ครู(17) กรรมการสถานศึกษา(3) ผู้ปกครองนักเรียน(4)
นักเรียน(4) บุคคลในชุมชน(2) ผู้บริหารและครูในกลุ่มโรงเรียน(2)
ศึกษานิเทศก์(6) และผู้มาศึกษาดูงาน(3คณะ)

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูล

ใช้วิธีการในการศึกษารวบรวมข้อมูล 4 วิธีการหลัก คือ

- ❖ การสัมภาษณ์ระดับลึก (in-depth interview)
- ❖ การจัดกลุ่มสนทนา (focus group discussion)
- ❖ การสังเกตและจดบันทึก (observation and field-note)
- ❖ การวิเคราะห์เอกสาร (content analysis)

เครื่องมือสำคัญในการวิจัย ได้แก่ ตัวผู้วิจัย แนวคำถาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การประมวลผลและ การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์ระดับลึก
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนแรก

ถอดเทปบันทึกเสียง

พิมพ์ข้อมูลลงเครื่องคอมฯ

จัดกลุ่มข้อมูล

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักคน
ต่อไป/จัดกลุ่มสนทนา/ฯลฯ

ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์
โปรแกรม ATLAS/ti

เปิดรหัส

หาแก่นของรหัส

เลือกรหัส

พัฒนาทฤษฎี

จัดกลุ่มข้อมูล

เปิดรหัส

The screenshot shows a Windows XP desktop environment. The main window is a text editor titled "ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน" (Team of Leaders for Change in Schools). The text in the editor is a transcript of a meeting, with several lines highlighted in blue. A dialog box titled "14 Quotations for: การมีชื่อเสียง" (14 Quotations for: Fame) is open in the foreground, listing 14 numbered quotations in Thai. The desktop background is green, and the taskbar at the bottom shows the Start button, several icons, and the system tray with the time 16:18.

14 Quotations for: การมีชื่อเสียง

- 1:1 อ.กัญญา : แล้วรู้ไหม ทำไมเขาเอ... (18:22)
- 3:5 อ.กัญญา : ที่นี้...ทำไมถึงเลือกดี... (65:71)
- 3:6 อ.กัญญา : ที่นี้...ทำไมถึงเลือกดี... (65:71)
- 7:10 เพราะผมคิดว่า... (151:153)
- 8:2 คณะอาจารย์ที่เห็นอยู่... (21:26)
- 10:1 รู้จักว่าโรงเรียนของเราของตัว... (24:24)
- 47:1 คน... (17:20)
- 48:14 ถ้าผมพยากรณ์... (446:448)
- 53:3 การพัฒนาหลักสูตร... (38:40)
- 53:26 อีกอันหนึ่งที่เป็นจุดด้วย คือ... (400:402)
- 54:13 a. คำพูด :... (384:385)

การเป็นผู้นำทางวิชาการ--(65:71)
การมีชื่อเสียง--(65:71)
ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง--(65:71)

การเป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลภายนอก--(79:82)
การมีชื่อเสียง--(79:82)
การยอมรับจากภายนอก--(79:82)

HU : ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน

File : [C:\PROGRA~1\SCIENT~1\ATLASit\TEXTBANK\ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน]

Edited by : Super

Date/ Time : 25/07/05 19:33:04

Codes- Primary- Documents- Table

Code- Filter : All

PD- Filter : All

	PRIMARY	DOCS	1	2	3	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	16	17	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	Totals																								
CODES																																																																																	
1.การรักษาเกียรติประวัติโรงเรียน	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2	0	1	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	17																			
2.การเป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลภายนอก	0	2	4	0	1	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	24															
3.การเป็นตัวแบบนวัตกรรม	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	12																				
4.การเป็นทีมแห่งการเรียนรู้	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	13																			
5.การเป็นผู้นำทางวิชาการ	0	0	2	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	16																				
6.การสร้างผู้นำร่วม	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	1	0	0	0	0	16																			
7.การเป็นสมาชิกของทีม	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	4	0	0	11																	
8.การเผชิญปัญหาในโรงเรียน	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	11																
9.การแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้ง	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	1	1	2	11																			
10.การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	11															
11.การจูงใจผู้ร่วมงาน	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	10											
12.การตรวจสอบและแก้ไข	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2	0	1	0	3	1	0	19								
13.การทำงานเป็นทีม	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	11										
14.การร่วมตัดสินใจ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	10

Concepts (มโนทัศน์)	Property (คุณสมบัติ)	Dimension (มิติสัมพันธ์)
การรักษาเกียรติประวัติของ ร.ร.	เป็น ร.ร.ที่โดดเด่นมาก่อนและต้องการรักษาภาพลักษณ์ที่ดี	-พัฒนาการ ร.ร. (แบ่งได้ 3 ระยะ) -ระดับการยอมรับ (มาก)
การทำงานตามนโยบาย	การนำร่องการใช้หลักสูตรใหม่เป็นการทำงานตามนโยบายของสายงานบังคับบัญชา	-ระดับของนโยบาย (ชาติ) -ขั้นตอนการส่งผ่านนโยบาย (ศธ.,วช.,สพท.)
การทำงานเป็นทีม	การทำงานร่วมกันในแต่ละงานที่ได้รับมอบหมาย	-ลักษณะของงานที่ทำ (เชื่อมโยงกัน) -ขั้นตอนการปฏิบัติ (ร่วมคิด, ร่วมทำ, ร่วมแก้)
ประเภทของทีม	ทีมงานที่เกิดขึ้นเป็นทีมทางการ มีการแต่งตั้ง และสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร	-องค์ประกอบในทีม (สมาชิก, ผู้นำ, งาน) -ระดับของทีม (3 ระดับ)
การเป็นสมาชิกของทีม	สมาชิกในทีมเป็นคณะครูที่แต่ละคนเป็นสมาชิกได้หลายทีมตามความรู้ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ	-วิธีการเป็นสมาชิก (พื้นฐานเดิม, การยอมรับ) -ขั้นตอนการจัดเข้าทีม (ประชุม, ปรีกษา, หาความเห็นร่วม)
การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	เป็นการมุ่งให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรใหม่ต้องการ	-คุณลักษณะนักเรียน (เก่ง, ดี, มีสุข) -การเรียนรู้ (เนื้อหา, วิธีการ, ผล)
การเป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลภายนอก	โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้สำหรับโรงเรียนอื่นๆ และบุคคลทั่วไป	-ประเภทของแหล่งเรียนรู้ (การบริหาร, หลักสูตร, การจัดการเรียนรู้) -วิธีศึกษาเรียนรู้ (ดู, ใช้สื่อเอกสาร)

รหัสที่ประมวลได้

~การรักษาเกียรติประวัติของโรงเรียน

~การทำงานตามนโยบาย

~การทำงานเป็นทีม

~ประเภทของทีม

~การเป็นสมาชิกของทีม

~การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

~การเป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลภายนอก

~การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม

~การร่วมคิดร่วมทำ

~การปฏิบัติเกินระดับปกติ

~การพึ่งพาและช่วยเหลือกัน

~การแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้ง

~การร่วมตัดสินใจ

~ความไวต่อการเปลี่ยนแปลง

~ความชัดเจนในนโยบาย

~คุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้บริหาร

~ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

~การสร้างผู้นำร่วม

~การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

~ความรู้สึกร่วมกันกับชุมชน

~การทำงานร่วมกับเครือข่าย

~การจูงใจผู้ร่วมงาน

~การบุกเบิกแสวงหา/ทำหา

~การอุทิศตนให้กับงาน

~การมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีม

~การมีส่วนร่วมกับชุมชน

~การมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จ

~การเผชิญปัญหาในโรงเรียน

~ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่

~การเป็นผู้นำทางวิชาการ

~การเป็นทีมแห่งการเรียนรู้

~ความใส่ใจในงานและจุดมุ่งหมาย

~การตรวจสอบและแก้ไข

~การสื่อสารอย่างทั่วถึง

~บรรยากาศที่สร้างสรรค์

~ความโปร่งใสในการบริหาร

~การยึดมั่นในปรัชญาของโรงเรียน

~ความรับผิดชอบตามหน้าที่

~พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

~การเป็นตัวแทนนวัตกรรม

~ความพึงพอใจในงาน

~การยอมรับจากภายนอก

~การมีชื่อเสียง

~ผลกระทบทางลบต่อนักเรียน

~ผลกระทบทางลบต่อครู

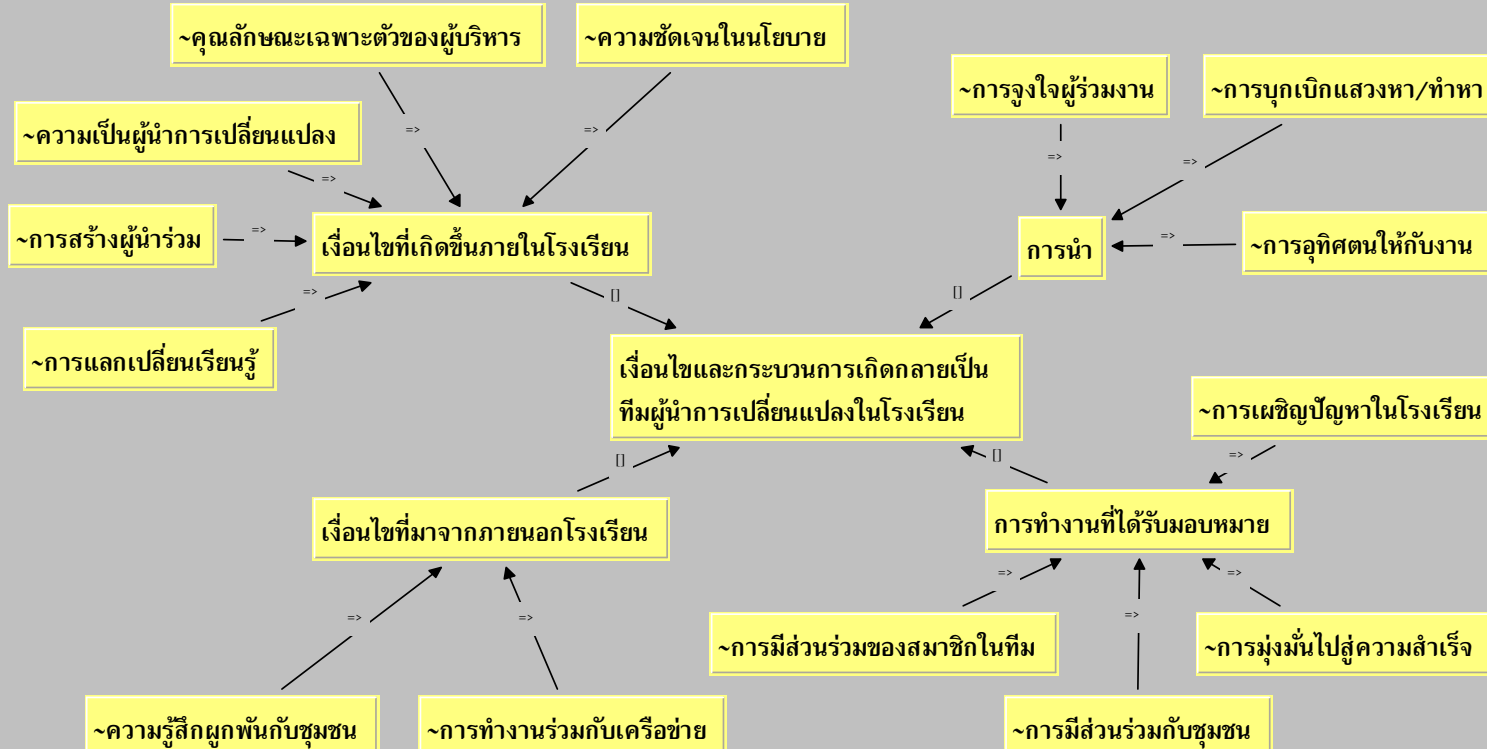
~ผลกระทบทางลบต่อโรงเรียน

ข้อสรุปเชิงทฤษฎี

1

“ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง” เป็นการร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นงานบุกเบิกที่พยายามให้ได้ผลที่ดีที่สุด เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ บุคคลอื่น การก่อตัวขึ้นของทีมมีพื้นฐานมาจากการรักษาเกียรติประวัติของ โรงเรียน และการตอบสนองนโยบายตามสายงานบังคับบัญชา ทีมแบ่งเป็น ทีมระดับโรงเรียน ทีมระดับหัวหน้างาน และทีมระดับปฏิบัติการ เป้าหมาย ของทีมคือการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคล อื่น พฤติกรรมของทีมคือ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การร่วมคิดร่วมทำ การ ปฏิบัติงานได้เกินระดับปกติ การพึ่งพาและช่วยเหลือกัน การแก้ปัญหาและ จัดความขัดแย้ง การตัดสินใจร่วม และความไวต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อสรุปเชิง ทฤษฎี

2

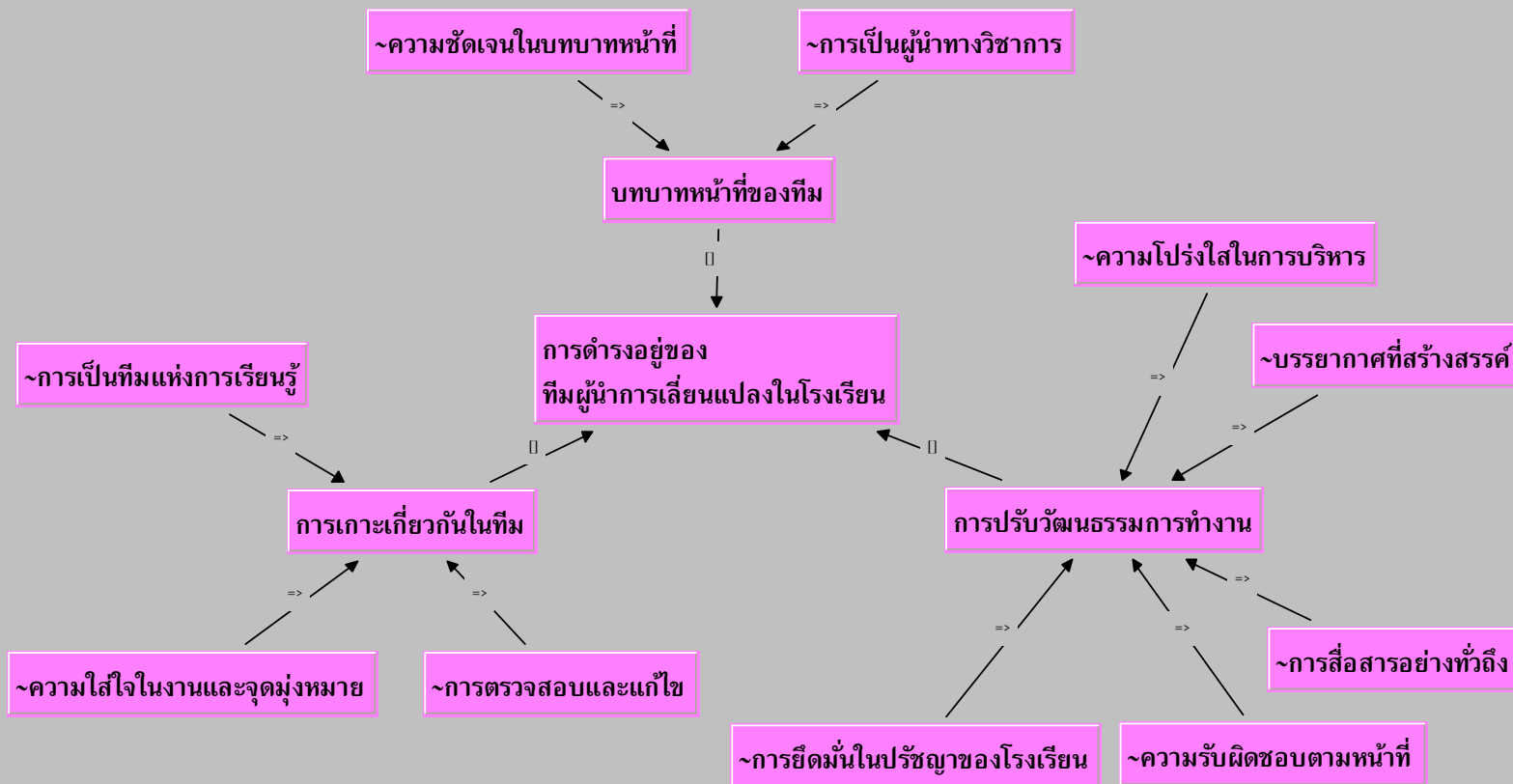
เงื่อนไขการเกิดกลายเป็นทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง แยกเป็น เงื่อนไขที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน คือ สมาชิกมีความชัดเจนในนโยบาย ผู้บริหารมีคุณลักษณะเฉพาะตัว มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการสร้างผู้นำร่วม รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กรณีเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ ความรู้สึกผูกพันกับชุมชน และการทำงานร่วมกับเครือข่าย

ส่วนกระบวนการเกิดกลายเป็นทีมเกี่ยวข้องกับ การนำของผู้บริหารในด้านการจูงใจผู้ร่วมงาน การบุกเบิกแสวงหา/ทำหา และการอุทิศตนให้กับงาน และเกี่ยวข้องกับ การทำงานที่ได้รับมอบหมายในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีม การมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน การมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จ และการเผชิญปัญหาในโรงเรียน

ข้อสรุปเชิงทฤษฎี

3

ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงดำรงอยู่ได้ด้วยความชัดเจนในบทบาทหน้าที่และความเป็นผู้นำทางวิชาการ การเกาะเกี่ยวกันเป็นทีมแห่งการเรียนรู้ ความใส่ใจในงานและจุดมุ่งหมาย และการตรวจสอบและแก้ไข มีการปรับวัฒนธรรมการทำงานที่ยึดมั่นในปรัชญาของโรงเรียน ความรับผิดชอบตามหน้าที่ การสื่อสารอย่างทั่วถึง มีบรรยากาศที่สร้างสรรค์ และความโปร่งใสในการบริหาร

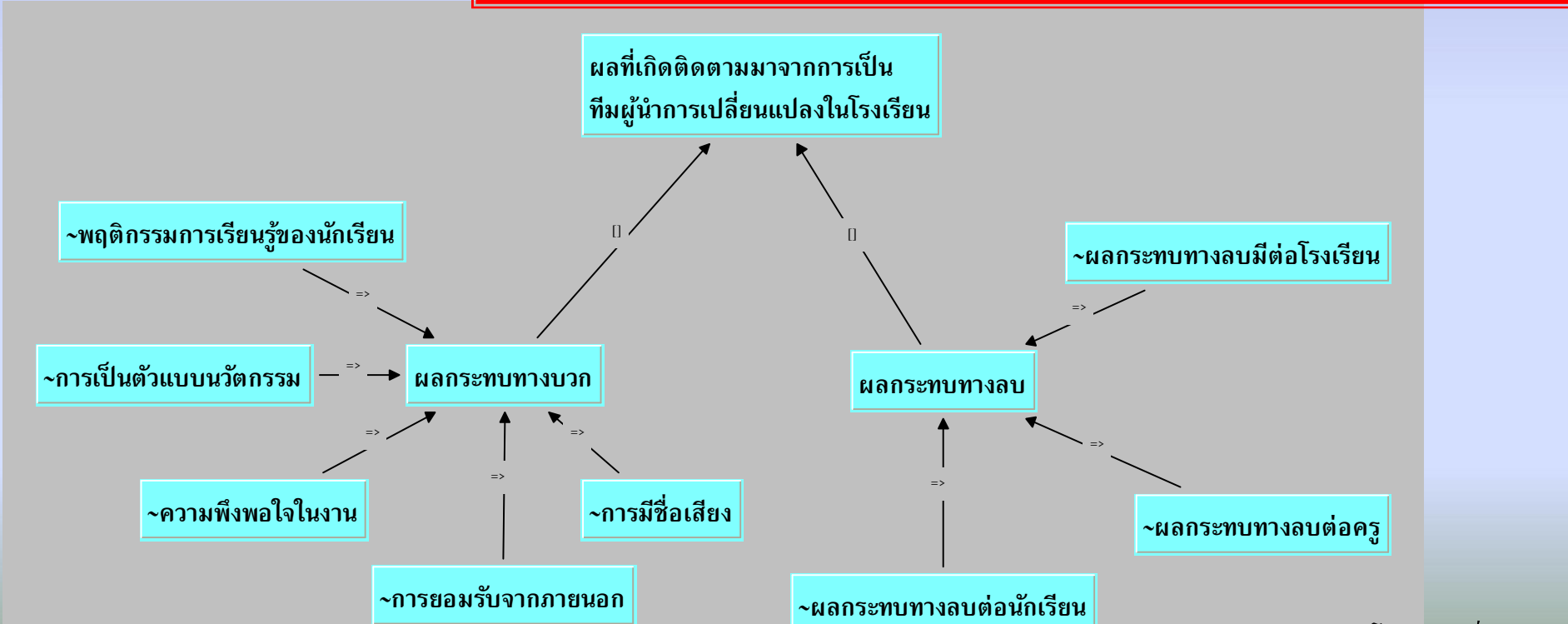

ข้อสรุปเชิงทฤษฎี

4

ผลที่ติดตามมาจากการเป็นทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อสมาชิกและโรงเรียน กรณีที่เป็นผลกระทบทางบวกคือ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน การเป็นตัวแบบนวัตกรรม ความพึงพอใจในงาน การยอมรับจากภายนอก และการมีชื่อเสียง ส่วนผลกระทบในทางลบคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำในระยะแรก ครูทำงานหนัก ไม่มีเวลาพัฒนาผลงานวิชาการของตนเอง และครูบางคนยังไม่สามารถปรับตัวร่วมเป็นทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้

โรงเรียน
นำร่อง
การใช้
หลักสูตร
การศึกษา
ขั้น
พื้นฐาน
พ.ศ.
2544

ลักษณะของทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง			
การก่อตัวของทีม	ประเภทและสมาชิก	เป้าหมายของทีม	พฤติกรรมของทีม
☐ การรักษาเกียรติประวัติของโรงเรียน ☐ การทำงานตามนโยบาย ☐ การทำงานเป็นทีม	☐ ประเภทของทีม (ทีมโรงเรียน, ทีมหัวหน้างาน, ทีมปฏิบัติการ) ☐ การเป็นสมาชิกของทีม	☐ การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ☐ การเป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลภายนอก	☐ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ☐ การร่วมคิดร่วมทำ ☐ การปฏิบัติได้เกินระดับปกติ ☐ การพึ่งพาและช่วยเหลือกัน ☐ การแก้ปัญหาและจัดความขัดแย้ง ☐ การตัดสินใจร่วม ☐ ความไวต่อการเปลี่ยนแปลง

บริบท
ชุมชน

←
บริบท
โรงเรียน

เงื่อนไขและกระบวนการเกิดเป็นทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง

เงื่อนไขภายในโรงเรียน	เงื่อนไขภายนอกโรงเรียน	การนำ	การทำงานที่ได้รับมอบหมาย
☐ ความชัดเจนในนโยบาย ☐ คุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้บริหาร ☐ ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ☐ การสร้างผู้นำร่วม ☐ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	☐ ความรู้สึกผูกพันกับชุมชน ☐ การทำงานร่วมกับเครือข่าย	☐ การจูงใจผู้ร่วมงาน ☐ การบุกเบิกแสวงหา/ทำหา ☐ การอุทิศตนให้กับงาน	☐ การมีส่วนร่วมของสมาชิกทีม ☐ การมีส่วนร่วมกับชุมชน ☐ การมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จ ☐ การเผชิญปัญหาในโรงเรียน

การดำรงอยู่ของทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง

บทบาทหน้าที่ของทีม	การเกาะเกี่ยวกันในทีม	การปรับวัฒนธรรมการทำงาน
☐ ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ☐ การเป็นผู้นำทางวิชาการ	☐ การเป็นทีมแห่งการเรียนรู้ ☐ ความใส่ใจในงานและจุดมุ่งหมาย ☐ การตรวจสอบและแก้ไข	☐ การยึดมั่นในปรัชญาของโรงเรียน ☐ ความรับผิดชอบตามหน้าที่ ☐ การสื่อสารอย่างทั่วถึง ☐ บรรยากาศที่สร้างสรรค์ ☐ ความโปร่งใสในการบริหาร

ผลที่ติดตามมาจากการเป็นทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ผลทางบวก	ผลทางลบ
☐ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ☐ การเป็นตัวแทนนวัตกรรม ☐ ความพึงพอใจในงาน ☐ การยอมรับจากภายนอก ☐ การมีชื่อเสียง	☐ นักเรียน : มีผลสัมฤทธิ์ต่ำในระยะแรก ☐ ครู : ทำงานหนัก ☐ โรงเรียน : มีสมาชิกที่ปรับตัวไม่ได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ระดับนโยบาย

- 1.การกระจายอำนาจ และการให้ชุมชนร่วมพัฒนาหลักสูตรเป็นไป ได้และควรส่งเสริม
- 2.การพัฒนาทีมด้วย เทคนิควิธี
- 3.ส่งเสริมและ สนับสนุนให้เกิดทีม ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การนำไปปฏิบัติ

- 1.การสร้างทีมฯ ผู้บริหารควรเริ่มต้นที่ใจเอนใจ ภายใน ร.ร. (สร้างความเป็นผู้นำ,สร้างผู้นำร่วม,มีความชัดเจนใน นโยบาย,มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้)
- 2.การพัฒนาทีมฯ ควรใช้ข้อเสนอเชิงทฤษฎีนี้ ตรวจสอบแต่ละส่วนในวงจรของทีมเพื่อพัฒนาทีม
- 3.การพัฒนาเป็นทีมฯที่มีพลังสูง ควรใช้กลยุทธ์ ความร่วมมือกับชุมชนแบบยึดคนร.เป็นเป้าหมาย เสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน
- 4.การบริหารการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่ต้องทำเป็น อันดับแรกๆคือ การปรับวัฒนธรรมการทำงาน (การยึดมั่นในปรัชญาและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน, การมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ของสมาชิก, การใช้การสื่อสารอย่างทั่วถึง, การสร้างบรรยากาศที่ สร้างสรรค์, และความโปร่งใสในการบริหาร)

การทำวิจัย

1. ศึกษาซ้ำ
2. ศึกษาใน บริบทการ เปลี่ยนแปลงอื่น
3. ศึกษาด้วยวิธี วิจัยเชิงปริมาณ
- 4.เตรียมความพร้อม

จบ

การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

โดย

ผศ.ดร.กัญญา โพธิ์วัฒน